

W3C WAI

avagy

Weblapok Akadálymentesítése

Pataki Máté

W3C Magyar Iroda

Pataki.Mate@w3c.hu

1. Bevezetés

Az Interneten minden információ megtalálható, csak rá kell találni, szokták mondani, és az élet nagyon sok területére ez az állítás igaz is. Mindenki, aki megtanulja hatékonyan használni a Világhálót, rátalálhat ezek közül az információk közül az általa keresettre. Vagy mégse ilyen egyszerű a képlet?

Sokszor nem is gondolunk arra, hogy mennyire különbözök vagyunk, mennyire mások az igényeink, képességeink és lehetőségeink. Ami az egyik embernek jó illusztráció, szép ábra, az a másoknak átláthatatlan bitsorozat, vagy több tíz percig töltődő fölösleges adat. Amit az egyik ember táblázatnak lát, a másik soronként rendezett adathalmaznak. Ami az egyik kijelzőn nagynak tűnik, a másikon túl kicsi. Amit valaki jól elkülönülő színes vonalaknak lát, azt más esetleg azonos árnyalatú, megkülönböztethetetlen szürke vonalaknak. És még sorolhatnánk a számtalan példát, amely azt bizonyítja, hogy mind mások vagyunk, és ugyanazt az információt mennyire máshogy fogjuk fel.

Egy akadálymentesített honlap létrehozása esetén nem csak a fogyatékosokkal élőknek kell figyelembe venni, hanem az egyéb, valamilyen szempontból különleges igényű csoportokat is. Vegyük sorra a lényegesebb csoportokat.

2. Fogyatékosokkal élők

A testi vagy lelki fogyatékosokkal élők nem csak, hogy nagy csoportját alkotják az akadálymentesített honlapok felhasználóinak, hanem sokkal jobban igénylik is azt. Hiszen például egy mozgássérültnek sokkal nagyobb szüksége van arra, hogy otthonról intézhessen banki ügyeit, mint mondjuk egy ép embernek, aki régi, elavult böngészője miatt nem éri el azt.

2.1. Vakok és gyengénlátók

Sokan azt gondolják, hogy az akadálymentesített honlapok egyetlen célcsoportja a vakokból áll. Ez az állítás semmiképp nem állja meg a helyét, de igaz, hogy a vakok és gyengénlátók igen nagy felhasználói csoport. Nagyon jó példa erre a gondolkodásra a Budapest Portál [BpPort], amelynek külön felülete van csak vakok és gyengénlátók számára. Ahhoz, hogy egy honlap tartalmát a vakok felolvasóprogramja, vagy kijelzője is értelmezni tudja, a teljes tartalomnak elérhetőnek kell lenni szöveges formában is.

A gyengénlátók igényei nem teljesen azonosak a vakokéval, hiszen nagy, jól szerkesztett ábrákat képesek lehetnek látni, sőt segít is nekik, mint mindenki másnak

is, a szöveg megértésében. Azok akik nem használnak felolvasóprogramot igénylik, hogy a betűtípust illetve a kontrasztot állíthassák az oldalon.

2.2.Színvakok és hallássérültek

Fontos alapszabály akadálymentesített honlap készítésekor, hogy szín és hang ne hordozzon fontos információt. A szín nem csak a (szín)vakokat akadályozhatja a megértésben, hanem a színtévesztőket, régi monokróm monitort, esetleg modern, de kevés színnel rendelkező mobiltelefonos böngészőt használókat is. Hang esetében a hangkártyával illetve hangszóróval fel nem szerelt, például irodai gépekre is gondolni kell.

2.3.Mozgássérültek

Ebbe a felhasználói csoportba azok tartoznak, akik valamilyen alternatív kezelőfelülettel kezelik a számítógépüket. Ez néha azt jelenti, hogy nem rendelkeznek egerrel, csak billentyűzettel vagy fordítva. Nagyon nagy segítség egy mozgássérült számára, de mindenki másnak is hasznos, ha nem kell sokat gépelni. Az egyszer a regisztrációnál már megadott email-címet például a belépésnél nem kell újra kitölteni, vagy esetleg nem kell minden alkalommal begépelni a jelszavát.

2.4.Értelmileg visszamaradottak

Komoly kihívást jelent egy olyan átlátható és könnyedén használható felhasználói felület kialakítása, amelyet értelmi fogyatékosok is tudnak használni. Ez a feladat két részre szedhető, az egyik az átláthatóság és egyértelműség, amely mindenkinek előnyös, de a fogyatékosoknak elengedhetetlen. Erre mindig törekedni kell. A másik már kicsit nehezebb, a felhasználót lépésről lépésre vezetni kell, hogy mindig értse és tudja, hogy pontosan hol tart az adott folyamatban. Míg ez megkönnyíti egyes emberek dolgát, másokat felidegesít, ezért szokták ezeket a szolgáltatásokat kikapcsolhatóvá tenni.

3. Technológiailag megkülönböztetettek

Ebben a fejezetben nem a felhasználó személye szerinti csoportokat vesszük sorra, hanem az általuk használt eszközök képességeiben rejlő különbözőségekből adódó csoportokat.

3.1.Eltérő képernyőméret

Ez az eltérő képernyőméret lehet nagy és kicsi is. A világ a felé halad, hogy mindkét szélsőségből egyre több lesz, hiszen sorban jelennek meg a böngészésre képes mobiltelefonok és PDA-k (kézigépek), valamint a 19 colos és annál nagyobb monitorok is. A CNN honlapján például, egy 19 colos monitoron, a teljes képernyő kevesebb mint kétharmadát teszi ki a fix szélességű oldal, ez még a kisebbik baj, de ráadásul a tényleges hír beszorult ennek résznek a negyedébe. A hír maga a teljes képernyő 17%-át foglalja el vízszintesen (220 pixel).

Kis képernyők esetén ugyanakkor gyakori a vízszintes görgetés, ezt mindenképpen el kell kerülni, nagyon átláthatatlanná teszi az oldalt és nagyon nehézkes lesz a kezelése is. Amennyiben PDA-ra is szeretnénk optimalizálni az oldalunkat, és nem szeretnénk az újratördelést rábízni a gép böngészőjére, ezt stíluslapokkal megoldhatjuk.

3.2.Elavult böngésző

Nem szabad azt feltételezni, hogy mindenki rendelkezik a legújabb, vagy egy bizonyos böngészővel. Sokan használnak olyan régi számítógépet és operációs rendszert, amely nem is teszi lehetővé a böngésző frissítését. Ezek a böngészők például nem képesek JavaScript vagy Flash animációk futtatására, esetleg még a stíluslapokat se támogatják. Az is előfordul, hogy bizonyos cégeknél biztonsági okokból vannak ezek letiltva. Gyakran sokkal szebb lesz tőle az oldal, esetleg plusz funkcionalitást ad (például kliens oldalon ellenőrzi az űrlapba írt adatokat), de az oldal működőképessége nem függhet ezek meglététől.

3.3.Gyenge hardver

Ez is lényeges szempont, és talán Magyarországon sokkal lényegesebb, mint azt gondolnánk. Egy régi gép kevés memóriával rendelkezik, nem tud bizonyosnál nagyobb oldalakat megjeleníteni, és természetesen régi böngészővel rendelkezik, ami további korlátozás. A leggyakoribb hardveres „probléma” ugyanakkor a lassú Internet-kapcsolat. Amikor a fejlesztő készíti a honlapot, azt vagy a saját gépén teszi, vagy egy, a szerverrel helyi hálón összekötött gépen. Ilyenkor könnyen abba a hibába esik, hogy nem veszi észre, hogy milyen nagy adatállományokat, képeket, táblázatokat szűrt be az oldalba. Egy olyan oldalon, ahol a menü képekből van kitéve, és szépen megváltozik a színe, ha a felhasználó fölé viszi az egeret, könnyen többszáz kilobájtosra is dagadhat az oldal mérete. Ez egy régi modemnél párperces töltögetést jelent, amit csak igazán fontos és tartalmas honlap esetében vár ki a felhasználó, legtöbbször inkább odébbáll.

4. Speciális célcsoportok

4.1. Gyerekek

A gyerekek sokkal többre képesek, mint azt gondolnánk, három éves kortól már könnyedén tudják használni az egeret, viszont – mivel nem ismerik a betűket – a billentyűzet használata náluk a speciális gombokra korlátozódik. A figyelmük könnyen irányítható, viszont könnyen el is kalandozik, azaz az oldalon lévő legszínesebb, legérdekesebb, vagy mozgó elemre fognak figyelni, rákattintani. További fontos igény, hogy a gyerekeket vezetni kell, lépésről lépésre, ha végzett egy feladattal, oldallal jön a következő, szépen sorban.

4.2. Idősek és informatikai szempontból alacsony képzettségűek

A mai nyugdíjas generáció életében a technika hatalmas fejlődésen ment keresztül, ennek a korosztálynak nagyon lényeges a korábban már többször is hangoztatott átláthatóság és a lépésenkénti vezetés. Így körülbelül érti, hogy mi történik, de ha mégis elveszne, biztos lehet benne, hogy a program végigvezeti, és a végén kilyukad valahol. A manapság olyan közkedvelt felugró (popup) ablakok például teljesen elrontják ezt az átláthatóságot. Mindenkinek jól jön egy jól felépített súgó, de azok számára, akik nem annyira értenek az informatikához, ennek megléte és használhatósága létfontosságú lehet.

5. W3C - WAI

A Word Wide Web Consortium [W3C], a webes szabványosítással (ajánlásokkal) foglalkozó szervezet, amely a mindenki számára jól ismert HTML, XML, CSS stb. ajánlásokon kívül még sok egyéb, kevésbé ismerttel is rendelkezik. Ezek közé tartozik a Web Accessibility Initiative [WAI] által létrehozott, 1999-ben ajánlássá nyilvánított, Web Content Accessibility Guidelines 1.0 [WCAG1] is.

Ebben három csoportra osztott feltételek vannak, amelyek szükségesek egy akadálymentesített honlap létrehozásához, ezeket úgy is felfoghatjuk, mint egy vonalvezetőt, amely vezeti a fejlesztő kezét egy akadálymentes honlap létrehozásában.

Az első csoport (priority 1) olyan feltételeket (checkpoint) tartalmaz, amelyek betartása kötelező egy akadálymentesített honlap létrehozása esetén. Ha egy honlap betartja az összes priority 1 feltételt akkor kiteheti a W3C WAI-A logót. A priority 2 feltételek betartása csak ajánlott, míg a priority 3 csak lehetőség. A priority 1 és 2

együttes betartása a WAI-AA, míg a 3 együttes betartása a WAI-AAA konformitást jelenti.

6. Konklúzió

Ezt a cikket gondolatébresztőnek szántam, hogy akik honlapokat készítenek, gondolják át a lehetőségeiket, és azt, hogy milyen széles közönséghez szeretnének szólítani. A téma még rengeteg érdekes kérdést vet fel, melyekre itt most helyhiányban nem tudunk kitérni, de kis odafigyeléssel és alternatív böngészőkkel (pl. szöveges), gyengébb gépekkel és más operációs rendszerekkel való tesztelés után a legtöbb hibára fény derül.

7. Irodalomjegyzék

- [BpPort] Budapest Portál, <http://www.budapest.hu>, <http://latasserult.budapest.hu>
- [CNN] Cable News Network, <http://www.cnn.com>
- [W3C] World Wide Web Consortium, <http://www.w3c.org>
- [W3HU] W3C Magyar Iroda, <http://www.w3c.hu>
- [WAI] Web Accessibility Initiative, <http://www.w3.org/WAI>
- [WCAG1] Web Content Accessibility Guidelines 1.0, <http://www.w3.org/TR/WCAG10>